

UR PRESS- DEBATTEN

Trafikolycksfallsproblemet

Nordisk Kirurgisk Förening har låtit trafikskadorna bli huvudtemat vid den kongress som hållits i Stockholm i mitten av juni i år. Med anledning av detta — och påminna om problemets aktualitet genom de senaste veckornas skrämmande olycksfallsrapporter — har flera tidningar tagit upp trafiksäkerheten till debatt.

Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning belyser problemets storleksordning genom talande siffror:

Sedan början av 50-talet har antalet bilar ökat i en sådan takt att det är befogat att tala om ett bilismens genombrott i vårt land. Och utvecklingen visar alla tecken på att fortsätta med oförminskad hastighet. Vid slutet av 1955 var antalet personbilar 650.000, och enligt långtidsutredningens prognos kommer denna siffra att vid slutet av 1960 — enligt den försiktigaste beräkningen — ha vuxit till 1 miljon. Som ett tecken på vårt stigande välbefinnande är denna utveckling naturligtvis glädjande. Men i den ökande bilismens spår följer tyvärr också en motsvarande ökning av trafikolyckorna.

Nyligen har publicerats två redogörelser som belyser den skrämmande utvecklingen på detta område. Dels har poliskammaren i Göteborg sammanställt befintliga uppgifter om antalet olyckor för 1956. Denna rapport visar att staden intar tätplatsen i hela landet med inte mindre än 13 olyckor per 1.000 innevånare. Dels har trafiksäkerhetsrådet utfört en undersökning, där samtliga trafikolyckor under förra året kartlagts. Av denna framgår att 18.000 personer skadades, därav 3.800 svårt, och 830 dödades under föregående år. Dessa siffror bör kunna övertyga även den mest klenrogne att trafiken är något av det farligaste man kan råka ut för. Många av våra mest fruktade sjukdomar kräver inte tillnärmelsevis lika många offer per år. Svensk Vanföretidning nämner som jämförelse att 6 personer dog i polio under förra året.

De ekonomiska konsekvenserna av trafikolyckorna är enorma, årligen kostar de 400 milj. kronor; den summan bör ställas i relation till de fattiga 90.000 kronor, som är det årliga anslaget för forskning rörande bekämpandet av denna typ av olyckor.

Tidningen ger exempel på några områden, som borde särskilt beaktas i arbetet att söka reducera bilismens skörd av döda och skadade:

Först kan själva bilarna göras riskfriare. Mycket mer tid och möda har lagts ner på att få fram tekniska förbättringar och yttre försköningar än på att öka säkerheten för förare och passagerare vid en eventuell olycka. En ökad upplysning om vikten av denna "inre säkerhet" borde kunna medföra att även den fick betydelse vid bilspekulantens val mellan olika märken. — — —

Det gäller naturligtvis även att i större utsträckning söka förebygga att olyckor sker. 90 % av trafikolyckorna orsakas av den s.k. mänskliga faktorn, och mot denna häper främst en skärpt övervakning. Både polisens resurser och dess uppgifter måste utökas. Medel måste anslås så att den ständigt kan vaka över att gällande trafikregler iakttages. Det räcker inte med att dessa regler finns — de blir inte effektiva om inte risken för att överträdelse upptäcks blir långt mer påtaglig än nu. — — —

Slutligen bör kontrollen över körkortsinnehavare skärpas. Det kan exempelvis inte vara rimligt att en person, som inte kört bil på 10 eller 20 år, skall vara oförhindrad att när som helst börja köra bara för att han en gång erhållit körkort. Det ofta framförda kravet på en regelmässig omprövning av alla körkort är en reform som säkerligen skulle bidra till en ökad trafiksäkerhet på våra vägar.

Stockholms-Tidningen understryker i en ledare att man inte får slå sig till ro med att trafikolyckorna inte ökat, om man tar hänsyn till det stigande antalet motorfordon. Man betonar, att det är riktigt och naturligt, att läkarna ägnar både vetenskapligt intresse och kongressdagar åt denna nya folksjukdom.

Det är ett märkligt initiativ, som vittnar om hur allvarligt de ansvarskännande fackmännen ser på situationen. Att det här är fråga om en verklig kraftanstängning för att söka vända den dystra utvecklingen framgår därav att kongressen grundligt förberetts och får ett stort, unikt material att arbeta med. Omkring 20.000 olycksfall från ett 80-tal nordiska sjukhus har studerats och analyserats för att klarlägga dels olyckornas orsaker, dels skadornas art.

Redan detta är ett initiativ som är värt en honnör. Inte mindre glädjande är emellertid, att läkarna genom KAK:s medicinska kommitté lyckats få bilfabrikanterna med i sin kampanj för ökad trafiksäkerhet, närmast med sikte på bilens tämligen försummade inre säkerhet. En utställning anordnas i samband med kongressen för att belysa denna viktiga fråga, och avsikten är att våra bilkonstruktörer skall följa kongressens förhandlingar för att sedan, stödda på läkarnas erfarenheter och råd, på allvar kunna ta itu med den konstruktiva lösningen av bilens säkerhetsproblem. — — —

Det har gång efter annan betonats i denna tidning att vi vet alltför litet om trafikolyckorna och deras orsaker — praktiskt taget var "expert" har sin syn på saken — och att det i förebyggande syfte är nödvändigt med vetenskaplig forskning

och fördjupad analys av hela frågan. Inte minst ur denna synpunkt är det initiativ som här tagits värt allt möjligt stöd. Statsmakterna, som hittills visat trafiksäkerheten ett skäligen ljumt intresse, har de allra starkaste skäl att koppla på uppslaget och genom rimligt ekonomiska bidrag se till att den vetenskapliga forskningen och det nu inledda samarbetet kan fortsätta. De dagliga, dystra rapporterna från vägarna vittnar om att det gäller en för hela vårt folk ytterst vital fråga, som inte längre får försummas.

Alkoholistvård — nykterhetspolitik

har just varit föremål för livlig debatt. *Dagens Nyheter* har i en ledare citerat doktor W. Thurfjells artikel i Socialmedicinsk tidskrifts förra nummer "Behöver vi fler alkoholistanstalter?" och lämnar avslutningsvis följande kommentar:

Uppenbart är att möjligheterna till snabb och fullständig återhämtning blir betydligt större om värden kan sättas in på ett tidigare stadium än vad nu är fallet. Flera olika former av vård bör stå till buds för det blandade klientel som nu är hänvisat enbart till alkoholistanstalt. För närvarande saknas emellertid nästan helt vårdresurser för alkoholklientelet på ett tidigt stadium. Denna brist är en av de allvarligare orsakerna till den för närvarande abnorma ökningen av antalet svårartade fall av alkoholism.

Den 30 maj var Folknykterhetens dag. Som *Svenska Dagbladet* framhåller i sin ledare var det mycken besvikelse som kom till uttryck i de många talen, som hölls överallt ute i landet. Naturligt nog är det två frågor, som särskilt tas upp i debatten om formerna för hur alkoholmissbruket skall kunna stävjas: hur inverkar de höjda spritpriserna och stadgade inskränkningar av försäljningen, och: vad kan man vinna med ett ytterligare intensifierat upplysnings- och propagandaarbete?

I tidningens ledare "Tillnyktring" skymtar viss optimism:

Den bild man i dag har av övergångstiden är visserligen mörk, men där finns trots allt ett hopp-
ingivande inslag. Efter motbokens slopande syntes
spritförbrukningen stabiliserat sig på en orimligt
hög nivå, men hösten 1956 inträffade en icke ovä-
sentlig sänkning. Den markanta nedgången i no-
vember sammanhänger självfallet med den i bör-
jan av månaden genomförda prishöjningen. Redan
dessförinnan — under september och oktober —
kunde emellertid en viss förbättring iaktas. Det
är alltså inte säkert att den minskade konsum-
tionen sedan i höstas enbart är en följd av det
högre priset. Det kan, såsom 1956 års utredning
om rusdrycksförsäljningen påpekade, mycket väl
tänkas att kulmen på övergångssvårigheterna
nåddes under sommaren i följ och att en inskränk-

ning i förbrukningen under alla omständigheter
därefter skulle ha skett.

Under de fyra första månaderna i år låg sprit-
försäljningen genomsnittligt 17 procent över mot-
svarande tal för 1955 (alltså under motbokstiden).
Jämfört med samma tal i följ var den däremot
13 procent mindre. I miljoner liter får man följande värden:

	1955	1956	1957
Januari	2,98	4,17	3,80
Februari	3,06	4,14	3,49
Mars	3,41	5,60	4,07
April	4,15	4,43	4,60

Att siffran för april 1957 är så relativt hög beror på att påsken inföll under denna månad. Den bör därför snarast jämföras med mars-siffran för 1956, eftersom påsken i följ inträffade i mars. I övrigt framgår tydligt hur en dämpning av konsumtionen ägt rum under innevarande år. Sedan återstår att se hur fortsättningen blir. Är det endast eller väsentligen fråga om effekten av den höjda spritskatten torde man få räkna med en successiv anpassning uppåt igen. Så har det alltid varit tidigare. Då priset höjts har försäljningen först kraftigt minskat men sedan åter ökat för att efter kort tid, kanske ett halvår, nå eller t.o.m. överskrida den tidigare nivån. Att man i den aktuella situationen ännu inte kan se några tecken på en liknande utveckling är ägnat att styrka uppfattningen att andra faktorer än priset medverkat till den inträffade förbättringen. Risken för ett bakslag kan dock fortfarande inte anses överständer.

Man vänder sig mot den passivitet, som f. statsrådet Sköld gjort sig till tolk för i ett anförande.

Varför en sådan passivitet? Om övergången i stort sett blivit svårare än väntat så är det väl naturligt att man gör vad man kan för att begränsa skadorna, d.v.s. med bevarande av det väsentliga i den genomförda reformen vidtar uppenbart önskvärda modifieringar. Hr Sköld gör en i sak riktig distinktion mellan nykterhetspolitik i egentlig mening och vad han med ett lätt stänk av ringaktning kallar ordningsfrågor. Med i lag stadgade inskränkningar kan man på sin höjd åstadkomma bättre ordning, däremot icke en omvändelse till nykterhet. Självfallet. Men blir ordningen än så litet bättre av t.ex. sådana försäljningshinder som gör spriten mindre lättåtkomlig för alkoholisterna, underåriga, s.k. impulsköpare med avancerade alkoholvanor m.fl. så är ju ändå något vunnit. En utpinad hustru till en alkoholiserad person är tacksam för ett veckoslut utan uppträde och tråkigheter, även om detta beror på något så banalt som att systembolaget var stängt när mannen fick en impuls att köpa. För henne är denna "ordningsfråga" betydelsefull nog.

Även om det sålunda är riktigt att man måste "få människorna att vilja nykterhet" och att man bör fästa förhoppningarna vid "uppfostran i dess vidaste betydelse", så får de praktiska detaljerna för att åstadkomma några bättre förhållanden redan i nuet inte försummas. Här är icke fråga om ett antingen-eller utan ett både-och.

Anstaltsvård — familjevård

Ny Tid tar upp debatten i en ledare: "Hur går det med familjevården?" med anledning av rektor Lindbloms i Lund utredning, publicerad i Svenska stadsförbundets tidskrift.

Först diskuterar tidningen riskerna med s. k. administrativt frihetsberövande, som oftast föregår anstaltsvård.

Det administrativa frihetsberövandet är under utredning — någon gång i framtiden lär det komma ett förslag. Med administrativt frihetsberövande menas att en person utan dom och rannsaking kan sättas på anstalt. Rättssäkerheten är inte alldeles lämnad åsido. Klagorätt finns hos länsstyrelse och den undersöker fallen med hjälp av egna jurister. Den för asocialt levnadssätt anklagade saknar egen försvarare. Ibland händer det att en advokat tar ett sådant ärende om hand och då kan det också hända att vederbörande går fri. Advokaten kan frambringa sådana omständigheter att frihetsberövandet ter sig oriktigt. Inför rättens domstol är den anklagade försedd med försvar; inför den administrativa domfällningen saknar han eller hon försvar. Den som sitter i en nämnd med befogenhet att beröva människor friheten har många gånger bittert beklagat att den som kommer inför nämnden saknar försvarare.

Uppgiften att år 1954 endast 569 barn vårdats varaktigt på barnhem anser tidningen vara glädjande. Samtidigt vill man dock höja en varning inför det andra alternativet, fosterhemmet. Inga syften får minska kravet på ett tillräckligt kritiskt utväljande av dessa hem och en fortlöpande noggrann kontroll.

Ledaren understryker svårigheterna att finna fosterhem för äldre barn, t. ex. sådana som omhändertagits för att de överträtt samhällets lagar. Den finner det lovvärt att man sökt finna andra vårdformer och metoder att föra tillfälligt vilsekommen ungdom tillrätta än anstaltsvård: 1940 var 2.000 ungdomar omhändertagna på anstalter, nu är siffran omkring 800.

Tendenserna i tiden synes dock inte gynna möjligheterna till en god och utvidgad familjevård. Man ansluter sig till rektor Lindström:

Det skulle, säger han, behövas en mycket mera realistisk analys, som tog hänsyn till de tendenser i modern familjeutveckling, som man kan spåra i dagens samhälle.

Han menar att utvecklingen leder till att den gifta kvinnan i allt större omfattning tar förvärvsarbete med dess följder för familjen. Han tror inte heller att familjerna i framtiden blir så benägna att ta vård om andra.

I stället för ökat gemensamt ansvar och ansvar för nästan skulle det bli ett mindre. Utan tvivel går tendensen i den riktningen.

Slutsatsen blir i hr Lindbloms formulering:

Det synes alltså som om omflyttningen till städerna och tätorterna, den ökade yrkesverksamheten bland de gifta kvinnorna, och kanske också en ändrad inställning hos människor i den yngre generationen, efterhand kommer att leda till att det inte finns utrymme för den utbyggnad av familjevården, som i och för sig är önskvärd.

SOCIALMEDICINSK TIDSKRIFT

Redaktion och expedition: Villagatan 5, Stockholm.

Tel. 23 00 50 (växel). Postgiro 1179.

Redaktör och ansvarig utgivare: Dr. Erik Husmark.

Redaktionssekreterare: Vakant.

★

Atergivande helt eller delvis av originalartiklar
ur SMT utan angivande av källan förbjödes.

★

Prenumerationspris: helår kr 18: —, halvår kr 10: —.
Lösnummer 2: —.

ANNONSPRISER:

Omslagets andra sida, mot ledaresidan Kr. 275: —	Frist. halvsida kr. 150: —	Spalthöjd 210 mm
Helsida Kr. 250: —	Halvsida " 130: —	Spaltbredd 70 mm
	Kvartsida " 70: —	Sidans bredd 150 mm
	mm-pris 75 öre pr enkel spalt	(2 spalter)

I ovanstående priser ingår icke kostnad för ev. framställning av klichéer. Annonsförslag och annonsrabatter lämnas på begäran av annonsavdelningen.